

EL PROJECTE DEL PARE CASTELLVÍ D'UN CENTRE CATALÀ DE RECERQUES AMERICANISTES

Entre els estudiosos de temes americanistes, la figura de Marcel·lí de Castellví és a bastament coneguda, sobretot per la projecció internacional que assolí des del CILEAC (*Centro de Investigaciones Lingüísticas y Etnográficas de la Amazonia Colombiana*) que ell mateix fundà a Sibundoy l'any 1933, amb l'objectiu explícit d'aproximar-se, exhaustivament i científicament, a les cultures de l'Amazònia colombiana a través del mètode panètnico-antropològic¹ que li valgué el reconeixement d'americanistes tan prestigiosos com Paul Rivet, entre d'altres.

La finalitat d'aquesta breu nota, però, no és donar una semblança de Marcel·lí de Castellví,² ni resseguir les benemèrites tasques del CILEAC,³

1. El P. Castellví presentà aquest mètode panètnico-antropològic als congressos de Filosofia d'Amsterdam i Barcelona. Vg.: *Philosophie de la Méthode Panscientifique Indigéniste (ou Pananthropologique)* a «Proceedings of the X th. International Congress of Philosophy» (Amsterdam, 11-18 August 1948). Vol I, Amsterdam 1948, pàgs. 1022-1023, i també Vg. *Actas del Congreso Internacional de Filosofía de Barcelona*. CISIC, Madrid 1949, vol. II, pàgs. 692-698. Una exposició detallada del mètode panètnico-antropològic la trobem en aquest treball de MARCEL·LÍ DE CASTELLVÍ, *Filosofía del novísimo método panantropológico* a «Estudios Franciscanos» 52 (Barcelona, 1951), pàgs. 242-248 i, finalment, hom pot llegir l'avaluació que en fa GUSTAVO HUERTAS, *Fray Marcelino de Castellví y su método panantropológico* a «Amazonia Colombiana Americanista» IV (Sibundoy 1953) pàgs. 99-107.

2. Ja hi ha qui ha tingut cura de donar-nos la semblança de Marcel·lí de Castellví. Ho feia arran de la seva mort en la miscel·lània d'homenatge HELENA MARTIN DELFOUR, *Breve ensayo biográfico del P. Castellví* a «Amazonia Colombiana Americanista» VII (Bogotà, 1979) pàgs. 13-19. Vg., també, la recent semblança escrita per GUILLERMO RUIZ-LARA, *Castellví. El sabio y el hombre*. Academia Colombiana de Historia Eclesiástica, Medellín 1986; o fins en l'obra de WALTER BÜHLMANN, *Feuer auf Erden. Lebensbilder von acht Kapuzinermissionaren*. Zürich, 1958, pàgs. 162-181: «Auf des Hözen der Wissenschaft P. Marcelino Canyes von Castellví».

3. Sobre el CILEAC, vg. a *Analecta Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum*, vol.

ans d'una manera molt modesta, tan sols donar notícia i oferir alguns textos inèdits, de l'*Institut Americano-català de Cultura* (IACC) que havia projectat el pare Castellví i que, malauradament, no pogué dur a terme. Aquest vessant de la personalitat del pare Castellví, desconegut fins ara, el converteix, d'alguna manera, en una mena de precursor de la institucionalització de la projecció cultural de Catalunya a Amèrica; si més no, això és el que sembla que es desprèn de la lectura dels documents inèdits que oferim més avall.

L'any 1931, una volta graduat en teologia per la Universitat Gregoriana de Roma, arribava Marcel·lí de Castellví a la vall de Sibundoy (Colòmbia), a refer la seva precària salut i ensem col·laborar com a missioner en el Vicariat Apostòlic del Caquetà. Tanmateix el jove caputxí anava a l'Amazònia colombiana marcat per un fort esperit científic que havia adquirit, no tant a Roma com entre els caputxins catalans que, en aquells anys, eren modèlics en la projecció cultural i espiritual de la Catalunya d'abans de la Guerra Civil.⁴ Això doncs, conduí el pare Castellví a estudiar científicament, des de l'admiració i el respecte, el nou context sòcio-cultural que li tocava de viure. Amb la fundació del CILEAC, dos anys després, s'hi llençà de ple i, a no trigar, veié l'esmentat centre consolidat i reconegut internacionalment. Mentrestant, i coincidint amb l'arribada massiva a Amèrica d'un seguit de figures del món cultural català, Marcel·lí de Castellví anà configurant la idea de crear a Bogotà un centre català de recerques americanistes que, en carta del 24 de gener de 1945, presentà al pròcer català Sr. Francesc Cambó, lla-

64 (Roma, 1948) pàgs. 155-156 «De Instituto pro investigatione linguarum morumque populorum indigenarum in Missione de Caquetá erecto. (CILEAC)». Arran dels 50 anys del Centre, Vg. a «Revista de las Misiones», LVIII (Bogotà, 1983) pàgs. 251-253: «Bodas de Oro del CILEAC. Centro de Investigaciones lingüísticas de la Amazonia Colombiana» i, també, la revista que el Centre començà a publicar el 1940: «Amazonia Colombiana Americanista. Publicación semestral de materiales y estudios de la americanística», núm. 1 Sibundoy 1940 / núm. 50. Bogotà, 1979.

4. La puixança cultural dels caputxins catalans de primers de segle ha estat descrita a diversos llocs. Vg., per exemple: GEORGES DWELSHAUVERS, *La Catalogne et le problème catalan*, Paris 1926, cap. 4, «La vie religieuse», pàgs. 218-228. Un text ja clàssic és el de JOSEP M. DE SAGARRA, *Memòries*, Barcelona, 1954, pàg. 347; i un estudi d'aquests anys: BASILI DE RUBI, *Expansió cultural del franciscanisme a Catalunya* a «Estudios Franciscanos» 86 (9185) pàgs. 603-660. El professor Lluís Calvo, darrerament, ha posat de relleu les connexions de Marcel·lí de Castellví amb la metodologia i els plantejaments psicodemogràfics del Sr. Carreras i Artau; vg. a propòsit d'això L. CALVO CALVO, *L'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya. y la Antropología Catalana*, CSIC, Barcelona, 1991, pàgs. 211-225.

vors exiliat a Buenos Aires, sol·licitant-ne el mecenatge. Malauradament, les migrades possibilitats econòmiques de Francesc Cambó no pogueren donar el suport que el pare Castellví sol·licitava per al seu projectat *Institut Americano-català de Cultura*, i així quedà estroncada una preciosa iniciativa de col·laboració cultural catalano-americana, que hauria estat paradigmàtica.

Editem, seguidament, l'esbós del projecte del ja esmentat IACC (*Institut Americano-Català de Cultura*), que ha romàs inèdit entre els escrits personals i papers del pare Castellví, conservats a l'arxiu de CILEAC a Bogotà, fins l'estiu de 1989, en què foren traslladats a l'Arxiu Provincial del Caputxins de Catalunya, a Sarrià. Amb la seva publicació volem posar de relleu la valuosa intuïció de Marcel·lí de Castellví, la qual ens dóna a conèixer una faceta desconeguda de la vida i les activitats d'aquest il·lustre caputxí que volgué promoure l'estudi d'Amèrica, coordinant els esforços d'una colla d'intel·lectuals catalans que, com a conseqüència del règim repressor del general Franco, hagueren d'exiliar-se a Amèrica.⁵ Editem, també, la còpia de la carta que Marcel·lí de Castellví adreçà a Francesc Cambó invocant la protecció econòmica pel

5. Marcel·lí de Castellví recull en un full les següents personalitats catalanes, amb les quals volia comptar a l'hora de configurar l'IACC: ANTONI TRIAS PUJOL, metge cirurgià que, amb August Pi Sunyer, organitzà la Facultat de Medicina a la Universitat Autònoma. L'any 1939 s'exilià a Colòmbia i fou professor de cirurgia a Bogotà. Amic dels caputxins catalans, l'any 1947 apadrinà a Mons. Plàcid Crous de Calella en la seva consagració episcopal, a la catedral de Bogotà. JOAN SOLER PLA, especialista en botànica mèdica. Jordi Vallès, pediatre. JOSEP M. ESPAÑA (i Sirat), polític conseller de Governació de la Generalitat que, en esclatar la revolta, se significà per donar passaports a persones perseguides per incontrolats i extremistes. S'exilià a Colòmbia, on morí a Bogotà el 1953. PERE COMAS I CALVET, jurista, conseller de la Generalitat de Justícia i Dret, especialista en lleis municipals. Exiliat el 1939, emigrà a Colòmbia i després passà a Panamà, on morí el 1969. JOSEP BERENGUER, diputat a Corts, director general de Duanes a l'època de Jaume Carner. JOSEP M. OTS (i Capdequí), valencià, jurista i americanista. Exiliat a Colòmbia, fou catedràtic a la Universitat de Bogotà. JOAN DE GARGANTA I FABREGAT, el 1938 fou cap dels serveis correccionals de la Generalitat de Catalunya i afavorí els intents de restablir el culte catòlic. El 1939 s'exilià a Colòmbia i fou professor d'història de la cultura a la Universitat d'Antioquia, on morí, a Medellín, el 1973. MIQUEL DE GARGANTA (i Fàbrega), col·laborador de Pompeu Fabra en la part botànica del *Diccionari General de la Llengua Catalana*, el 1939 s'exilià a Colòmbia on exercí docència universitària, descobrí noves espècies i escriví monografies. El 1967 retornà al seu Olot nadiu. MIQUEL FORNAGUERA I RAMON, historiador. MIQUEL FORNAGUERA I PINEDA, fill de l'anterior, sociòleg. PAU VILA (i Dinarés), pedagog i geògraf. El 1939 s'exilià a Colòmbia on féu de professor a l'Escola Normal Superior de Bogotà i, el 1945, publicà la *Nueva Geografía de Colombia*. El 1946 es traslladà a Caracas i publicà la

centre català de recerques americanistes que projectava, i la resposta de Cambó manifestant la impossibilitat de poder assumir la iniciativa. Ambdós documents se serven, també, a l'Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya.

Amb l'edició anotada d'aquests textos, fins avui inèdits, que procedents de l'arxiu del CILEAC a Bogotà, s'integraven, l'estiu de 1989, a l'Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya, no solament hem reve-

monumental *Geografia de Venezuela*. El 1961 retornà a Catalunya on morí, a Barcelona, el 1980. MARC AURELI VILA (i Comaposada), fill de Pau Vila, geògraf i polític, soci fundador de la «Societat Catalana de Geografia» i col·laborador de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El 1939 hagué d'exiliar-se a Colòmbia on residí fins el 1943. Després passà a Caracas, on fou catedràtic de geografia a la Universitat Central de Veneçuela. Entre altres obres escriví, el 1969, *Els caputxins catalans a Veneçuela*. JOSEP CUATRECASAS (i Arumí), botànic. Fou director de l'Institut Botànic de Madrid. Exiliat a Colòmbia el 1939, fou professor de l'Institut Botànic de la Universitat Nacional de Bogotà. A Cali fou cap de la Comissió Botànica de la vall del Cauca i féu distintes exploracions. Publicà obres de botànica colombiana, on descriu noves espècies. El 1947 passà a residir als Estats Units per tenir cura, com a conservador, del «Field Museum of Natural History» de Chicago. JOSEP ROYO GÓMEZ, geòleg valencià. FRANCESC DE SALES AGUILÓ, bon amic de Marcel·lí de Castellví. Mallorquí exiliat a Colòmbia on féu docència en el «Colegio Nacional» de Chiquinquirá, i després, fou professor de biologia a la Facultat de Medicina de la Universitat Nacional, a Bogotà. IGNASI VIDAL I GITART, professor de ciències naturals, fundador de l'Escola d'Agricultura de Cali. ANTONI GARCIA BANUS, versat en ciències químiques. JOSEP RIBALTA, químic. JOSEP M. RECASENS i la seva esposa MARIA ROSA MALLOL, etnòlegs. PERE GRASES (i González), amic d'infantesa dels germans Canyes. Escriptor i historiadore. Fou secretari particular de Carles Pi Sunyer. Després de la Guerra Civil hagué d'exiliar-se a Caracas on, el 1946, fou professor fundador de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Central de Veneçuela. El 1948 fou nomenat secretari de la Comissió Editora de les obres completes de l'humanista i poeta veneçolà, Andrés Bello. Orientador i promotor dels estudis americanistes, les seves obres s'apleguen en 16 volums, amb el títol d'*Obras de Pedro Grasas*. JOSEP VANDELLÒS (i Solà), sociòleg especialista en estadística. El 1930 creà a Barcelona la primera escola de ciències econòmiques i de 1932 a 1933 dirigí el «Diario Mercantil», després fou cap del servei central d'Estadística de la Generalitat de Catalunya. Exiliat a Veneçuela, fou director de l'estadística estatal i organitzà la preparació del cens i serveis estadístics del govern, i començà a publicar l'«Anuario Estadístico». Després treballà en la creació del «Banco Central de Venezuela» i fou soci fundador del Centre Català de Caracas. Després d'una breu estada a Puerto Rico, passà als Estats Units on féu de professor a la «Columbia University», fins la seva mort, ocorreguda el 1950. AUGUST PI SUNYER, metge fisiòleg. Fou fundador de la Societat Catalana de Biologia, el 1912, i dirigí els 16 volums de la col·lecció «Treballs de la Societat de Biologia» (1913-1938). Exiliat a Veneçuela el 1939, hi reorganitzà l'ensenyament de la fisiologia, on fundà l'Institut de Medicina Experimental, a la Universitat Central de Veneçuela. També conreà la literatura, i fou assidu col·laborador en els revistes catalanes de l'exili. JOAN GOIS (i Soler), musicòleg. En col·laboració amb el seu germà Xavier, publicà el *Cançoner*

lat una faceta inèdita del qui fou fundador del CILEAC, Marcel·lí de Castellví, ans també hem pogut presentar un reexit programa de projecció cultural de Catalunya a Amèrica, que es configurarà a la dècada dels anys quaranta, per iniciativa d'un eclesiàstic de casa nostra.

VALENTÍ SERRA DE MANRESA
Arxiu Provincial dels
Caputxins de Sarrià (Barcelona)

popular català. Exiliat a Veneçuela el 1939, treballà amb Josep Vandellòs a la Direcció General d'Estadística. Creà la Coral Catalana de Caracas. JOSEP CARDONA (Fèlix Cardona i Puig), enginyer, explorador dels límits colombo-veneçolans, i explorador botànic al servei del ministeri d'Agricultura de Veneçuela. JOSEP M. CAPDEVILA (i Balanzó), escriptor i filòsof, amic dels caputxins catalans, col·laborà en la revista de filosofia *Criterion*. Participà en la fundació de la Societat Catalana de Filosofia i, el 1929, fundà el diari catòlic «El Matí». Exiliat a Colòmbia el 1939, fou professor de literatura a la Universitat de Popayán, i després a Cali. El 1965 retornà a Catalunya, on morí a Banyoles el 1972. RAMON VINYES (i Cluet), dramaturg. El 1913 marxà capta Barranquilla (Colòmbia) on fundà la revista «Voces» que recollia obres originals d'autors catalans, espanyols i americans. Retornat a Catalunya el 1920, acabada la guerra hagué d'exiliar-se a Colòmbia, on fou rebut amb tots els honors. Dedicat a la literatura, el 1945, guanyà els Jocs Florals de Bogotà. Incidí en la formació literària de Gabriel García Márquez. Retornat a Catalunya, morí a Barcelona el 1952. MIQUEL JOSEP (i Mayol), impressor i cineasta. Era fill de l'impressor de Granollers Jaume Josep. Instal·là a Bogotà l'Editorial Centro. En aquesta llista de possibles col·laboradors de l'IACC, que el pare Castellví projectava, hi figura el seu propi nom com a director del CILEAC, i els dels caputxins Romuald de Palma, per a la musicologia indígena, i Xavier (Borrell) de Barcelona, per a les recerques lingüístiques. Finalment, sota l'encapçalament de *Catalanòfils amics de Catalunya*, recull les següents personalitats del món cultural colombià: EDUARD SANTOS, ANTONIO GÓMEZ RESTREPO, JOSÉ M. RESTREPO MILLAN, EDUARDO GUZMÁN, NICOLÁS BAYONA POSADA, els pares VARGAS TAMAYO, i ORTEGA i finalment, l'amic i col·laborador de Marcel·lí de Castellví, professor MANUEL-JOSÉ CASAS MANRIQUE, amb el qual col·labora en l'estudi de la llengua kamsà. Aquesta llista de noms és escrita en l'apís al revers del document núm. I: *Projecte d'un Institut Americano-català de Cultura (IACC)*, vg. nota núm. 6

I

Projecte d'un Institut Americano-català de Cultura (IACC)

Projecte de Comissió Catalana de recerques sicodemològiques i americanistes de Colòmbia. (Seu a Bogotà i a Sibundoy).⁶

- Prof. Josep M. Recasens i Sra. M. Rosa Mallol de Recasens.
- Prof. Pau Vila.
- Prof. Miquel Fornaguera i Pineda.
- Pare Marcel·lí de Castellví.
- Francesc de Sales Aguiló, secretari de conjunt.

Impremta: «Editorial Centro» (Car. 5, 9-52 Bogotà), de Miquel Josep Mayol.

Secció cinematogràfica, documental i artística: Josep Salvador Castelló. (Suplement de «Catalunya»).

Secció de Literatura-Història-Psicologia: Josep M. Capdevila, F. de S. Aguiló, Ramon Vinyes, Miquel Josep Mayol, Miquel Fornaguera i Ramon, Miquel Fornaguera Pineda, sociòleg, i Joan de Garganta.

Secció Aplicades: Botànica, Agricultura, Ciències Naturals: Dr. Josep Cuatrecasas, Dr. Miquel de Garganta, Dr. Joan Solé i Pla, Dr. F. de S. Aguiló, Dr. Ignasi Vidal i Guitart.

Secció de Ciències Aplicades i Naturals: Dr. Antoni Trias Pujol (cirurgia), Guillem Ferré (farmacologia i puericultura), Salvador Castelló (autor d'avicultura), Germà Ametller (de la Societat Colombiana de Psiquiatria).

Seccions: Veneçuela: Pere Grases (filòleg), Josep Vandellòs (estadística), August Pi i Sunyer (metge) Joan Gols (musicòleg), Marc Aureli Vila (advocat, «delinqüència infantil»), Jose Fèlix Cardona (enginyer, explorador dels límits colombo-veneçolans).

Mèxic (Enllestir llistes de Mèxic, etc.).

\$ 5.000 anuals per a recerques i impremta.

6. Esborrany redactat per Marcel·lí de Castellví. Procedent de l'Arxiu del CILEAC (Bogotà), actualment conservat a l'Arxiu Provincial dels Caputxins de Sarrià. (APCC, VIII-B).

II

Ref.: *Oferta d'un Centre de Recerques Americanistes d'escola catalanesca per a col·laborar en la nostra expansió cultural dins de la hispanitat camboiana.*⁷

(Sibundoy) 24 gener 1945

Sr. Francesc Cambó
Comunitat Catalana de l'Argentina
A/ c. de l'antropòleg Julià B. Càceres Freyre
Callao, 676
Buenos Aires

Eminent i admirat compatrici:

(...) Si per cas encaixa en el vostre programa de mecenatges, o bé per altra banda us interessés, em permeto oferir-vos la col·laboració d'un centre de recerques americanistes de primera mà, que d'acord amb d'altres societats i acadèmies nacionals i internacionals, ací vaig fundar i dirigeixo des de més d'un decenni ençà⁸ i que (ara), sota vostres auspicis –i al menys en alguna secció com la de Psicologia Col·lectiva, Geografia, Lingüística i Dialectologia– podria projectar a les Amèriques aquelles disciplines de la nostra cultura en què Catalunya és reconeguda expressament pels més autoritzats especialistes (...) com és el cas de la «Geografia Lingüística» amb l'*Atlas Lingüístic* del Dr. Griera i, en part, el de la «Psicologia Col·lectiva» amb obres del Dr. Tomàs Carreras Artau, considerades en aquest aspecte com el de l'escola millor d'Hispano-Amèrica.

Com a presentació inicial –la restant, personal («curriculum vitae») i del Centre CILEAC, us la trameto en altres fulls–, us manifesto que sóc el germà menor

7. Id. Text conservat a l'Arxiu Provincial dels Caputxins. (APCC, VIII-B).

8. Vol dir el CILEAC (Centro de Investigaciones Científicas i Etnográficas de la Amazonia Colombiana), fundat per Marcel·lí de Castellví el 1933, amb seu a Sibundoy.

del vostre admirador i beneficiat del mecenatge vostre de la «Fundació Bíblica Catalana», el malaguanyat pare Marc de Castellví, a. c. s.⁹ Ja us haurà arribat la notícia de que solament el seu esperit roman entre nosaltres, puix el que és el cos, des del 27 de febrer de 1942, no compta sinó entre les despulles de tants altres valors de la nostra cultura, soterrades adés en la darrera revolució, adés a conseqüència d'aquesta, com en el cas del dit germà meu, mort d'un càncer al cervell produït, segurament, per les tragèdies aleshores sofertes o contemplades.¹⁰

Si no vaig ben errat d'osques i segons vaig veure en la sèrie d'interessantíssims articles vostres estampas, an de l'Alçament Espanyol, pel diari conservador de la capital colombiana «El Siglo», i en d'altres obres vostres, crec haver prou copsat el vostre genuí pensament sobre la Hispanitat —que per distingir-la de les més o menys bordenques, bé em permetreu anomenar-la, adjectivada, «camboniana»— amb regionalismes com precisament en temps dels Reis Catòlics i de les millors èpoques espanyoles i amb el respecte i convivència entre les minories i fets diferencials que, és clar, que tard o d'hora, en una Unió Hispànica, acabaran per imposar-se segons el nou ordre cristià del nostre Sant Pare, l'internacionalista Pius XII, que tothom per defugir, adés el fracàs, adés gairebé l'heretgia, haurà d'admetre.

Preveient, doncs, que les idees cambonianes sobre regionalisme i minories esdevindran, almenys en l'essencial, trionfadores i belles realitats, entre d'altres raons pel fet d'ésser ajustades al seny perenne i en part a l'ideari etern del cristianisme, crec que, malgrat no comptar arreu amb la millor atmosfera, ni escaure's òptimes les presents avinenteses hispàniques, pot ésser tanmateix ben

9. *Marc de Castellví* (1901-1942), eminent biblista. A la mort del P. Miquel d'Esplugues, Francesc Cambó li confià la direcció de la Fundació Bíblica Catalana. Juntament amb el seu germà Marcel·lí, aconseguí fugir de la persecució religiosa i, fent nacionalitat colombiana, es feren repatriar a dit país, on arribaren el mes d'octubre de 1936; allí prestaren els seus serveis pastorals a la mateixa missió on hi havia el seu germà Marcel·lí de Castellví. Acabada la guerra civil, el 1940, el P. Marc retornà a Barcelona i Marcel·lí Canyes restà a la missió, on arribà a ser el primer prefecte apostòlic de Letícia (Amazones) i, a la mort de Marcel·lí de Castellví, tingué cura del CILEAC, que traslladà a Bogotà. L'altre germà caputxí de la família Canyes, fou fra Marçal de Vilafranca, que per la seva condició religiosa, fou assassinat el mes d'agost de 1936.

10. Efectivament, el P. Marc de Castellví, anota amb dolor en el seu diari aquesta trista experiència: «Dill. 20-VII-36. Un dia decisiu. La darrera missa en el Convent de Sarrià. Se sentia massa tiroteig als encontorns del convent per restar tranquil. Què fem? Cauen les darreres barbes, entre les quals la meva ... Eren les 10 del matí. Tot Sarrià al carrer. Olor de petroli arreu ... grups de revolucionaris que cada un inspeccionava pel seu compte el convent ... uns decidiren reservar la casa per utilitat pública, altres pel contrari eren partidaris de l'incendi. Aquests prevalgueren ... a poca distància vaig contemplar l'incendi del nostre niu adorat, *amb els ulls eixuts, però amb el cor esquinçat. Amb aquest incendi es tornaren cendres totes les meves il·lusions* ... (APCC, B-10-19).

convenient proposar al vostre previsiu mecenatge d'alt abast un Centre com aquest de recerques científiques americanistes, possible base d'un futur Institut català-americà d'Americologia, o bé Americanística.

Aquest Centre CILEAC depèn del nostre Orde Caputxí i de la mateixa Província catalana del seu difunt amic pare Esplugues. Quant a finances, ja podeu alcular que per ser les moltes despeses que suposa la producció de cultura, sense rendiment econòmic, no pot fer, sinó a penes, la viu viu.

Va inclòs un projecte de pressupost, pel cas que us interessés esmerçar-hi algun subsidi ocasional o periòdic, o més intens fins al punt en que, demanada la col·laboració d'altres catalans de Colòmbia, com en Pau Vila per la Geografia i en Miquel Fornaguera per algunes qüestions americanistes, etc. a més d'alguns colombians, s'arribés a organitzar, si més no, una «Secció Cambó de Psicologia Col·lectiva i Geografia Lingüística».

D'altres Seccions d'aquest Centre –mostra de convivència científica– seran, d'acord amb les propostes rebudes:

1. *Secció Colombiana de Lingüística indígena*, a compte de contractes especials amb l'Institut «Caro y cuervo» del Ministeri d'Educació de Colòmbia.

2. *Secció nordamericana d'Etnologia i Ciències Etnonaturals*, de subvenció nordamericana oferta per l'Institut Rockefeller, que estan gestionant alguns amics de la Secretaria d'Estat de Washington, junt amb el meu germà segon, Manuel Canyes, cap de l'Oficina Jurídica de la Unió Panamericana.

3. *Secció espanyola de Folklore i Història*, segons l'auxili a què ens va invitar, mitjançant l'antropòleg nacional de Madrid Josep Pérez de Barradas, la «Junta de Relaciones Culturales».

Respecte al pressupost que ens permetem proposar-vos, podria ésser que us semblés preferible subvencionar alguna publicació o revista com «Amazonia», o una de les seves seccions en lloc de pagar alguns jornals de secretaris; si a més preferíssi que fessim sortir una doble edició: una en castellà amb textos, comentaris i estudis; i una altra en català amb la doctrina, conclusions i d'altres estudis, aleshores, convindria que la Missió ordenés el retorn ací Sibundoy de la impremta que tenim arrendada a Pasto, per que així podríem corregir més d'aprop les proves d'impremta, i fer una edició més presentable. (...) En qüestió de comunicacions ací a Sibundoy, capital eclesiàstica de tota l'Amazònia colombiana –de la regió destinada a convertir-se en la futura Mediterrània de Sudamèrica– hi ha oficina telegràfica i postal, on reben qualsevol radiograma retransmès. Però pel correu aeri cal recórrer a Pasto, a la veïna capital, a tres hores en automòbil (...)

En cas que la nostra proposta no us fos de gens interès, perdoneu el lleure que us hagim pogut fer perdre, en mèrit de la nostra intenció patriòtica i cultural.

Amb la més atenta i cordial salutació i amb el fervorós anhel de la més esplèndida reeixida en els vostres alts afers sóc vostre en Crist i en Catalunya,

Fra *Marcel·lí de Castellví*, O.F.M. Cap.

Annex

Projecte d'un pressupost mínimum per a una fundació (Secció independent del Centre [CILEAC] de recerques de psicologia col·lectiva i Geografia Lingüística, sotmès a la consideració i possible mecenatge del Sr. Cambó

1. *De personal de la Secció:*

1. Cap de Secció amb preparació tècnica especialitzada en els temes respectius.
Sou mensual d'uns 200,00 \$ l'any	2.400,00 \$
2. Secretari redactor auxiliar de les recerques amb prou preparació tècnica, coneixedor dels principals idiomes moderns, encarregat de la correspondència seccional i dels intercanvis tan essencials, tractant-se de ciències comparatives com les de la Secció:
sou d'uns 120,00 \$ mensual, l'any	1.440,00 \$
3. Mecanògraf de prou preparació cultural:
sou mensual d'uns 65,00 \$ l'any	780,00 \$

2. *Editorial*

Revista o secció de revista especialitzada de textos o materials i alguns estudis comparatius de les ciències respectives i de les auxiliars. Publicació quadrimestral, de 300 pàgines anuals a 2,50 \$ c/pàg. incloses totes les despeses a Pasto, però sense tantes garanties de presentació	750,00 \$
En cas d'instal·lació de la impremta a Sibundoy, però amb més garanties de presentació	1.020,00 \$
<i>Nota:</i> En les susdites sumes mínimes no hi van incloses les despeses d'integració de recerques com la compra de llibres no assolibles per intercanvi i la formació del Museu Folklòric, discoteca, fototeca (de fotografies i films). Sumaria anualment en nombres rodons uns sis mil	6.000,00 \$

III

Buenos Aires, 18 - III - 1945

Rvnt. Fra Marcel·lí de Castellví, OFM Cap.
Sibundoy
(Via Pasto. Putumayo. Colòmbia, S. A.)

Distingit compatrici:

La seva carta de 24 de gener de 1945, m'ha donat dues satisfaccions molt grans: la primera, establir comunicació amb un germà del meu benivolgudíssim pare Marc (a. C. s.) la mort del qual, després de terrible malaltia, va causar-me una pena que sento encara. A n'ell havia confiat jo, al morir el pare Miquel d'Esplugues, la direcció de la Fundació Bíblica Catalana i va enmalaltir quan més enfeinat estava en la preparació dels dos darrers volums.¹¹ La segona ve a donar-me-la el fet de veure que un compatrici caalà, en plena joventut, ha sabut fer-se una forta personalitat i ha sabut preparar-se per a poder dirigir grans empreses culturals: és vostè un català que honra Catalunya i un compatrici que honra la seva ordre. Vulgui rebre la meva felicitació més cordial!

És tan admirable la tasca que V. realitza i tant simpàtica l'obra per a la qual demana el meu concurs, que el meu impuls primer ha estat telegrafiar-li l'acceptació del seu convit.

Després he pensat amb la minva considerable de la meva fortuna, que ha coincidit amb un augment important de les meves despeses, car a les que se-

11. Marc de Castellví, el 2 de setembre de 1941, escrivia a Francesc Cambó, i li comunicava les tasques de la F.B.C.: «El *Jeremies* i l'*Ezequiel* estan en mans del Censor eclesiàstic. Amb el temps que corren de post-guerra, tot això va amb empentes i rodolons, puix el volum s'ha retardat molt. Entre altres coses perque l'autor de l'*Ezequiel* (Josep Trepat) no ha volgut posar fil a l'agulla fins i tant que ha vist una seguretat per part de la censura civil». En aquesta mateixa carta el P. Marc ja manifestava la gravetat de la seva salut: «no puc contar-li gaire glòries de la meva salut, pux estic hospitalitzat ... Pertocant a la Bíblica, tot anirà endavant...». La seva mort, però, ocorreguda el 27 de febrer de 1942 retardà l'aparició del volum IX de la F.B.C., que no aparegué fins l'any 1946.

guixo tenint a Barcelona –igual que si jo hi visqués– s'hi sumen ara les que tinc a l'Argentina on no hi ha obra benèfica, cultural o religiosa que no demani el meu concurs. I ha recordat la meua resolució erma de no escampar més els meus mecenates, car prou feines tindrè amb mantenir els que pesen sobre meu, que esdevindran molt feixucs ara que ja se m'ha autoritzat a Espanya de reprendre, en català, la tasca de la Fundació Bernat Metge,¹² la Fundació Bíblica, i estic esperant que es normalitzi la situació de França per a donar gran embranzida a la Fundació que tinc a la Sorbona.

A Catalunya, sobretot, hi hauria molt a fer i jo sé que hauré de carregar amb la part més pesada. Ja pot pensa que a n'ella vull consagrar la meua atenció i els meus cabals.

És per tot això que, contrariant el meu primer impuls em veig obligat a dir-li que no puc estendre els meus mecenatges a l'obra admirable que vostè està realitzant. Si en els capgirells que ha de donar el món, al acabar la guerra, millorés la meua situació de fortuna, cregui que tindria una satisfacció vivíssima en poguer-li donar una sorpresa.

He tingut una viva satisfacció en fer la seva coneixença i li envio el testimoni de la més viva simpatia.

F. Cambó

12. Sobre la represa de les tasques de la Fundació «Bernat Metge», ja l'11 d'agost de 1939, Joan Estelrich escrivia, des de París, al P. Marc «Em plau de comunicar-vos que hem reprès les tasques de la F.B.M. i de la Fundació Bíblica». (APCC, B-10-19).